UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)

1 päivänä helmikuuta 2017 [1]

Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu — Perusoikeuskirjan 47 artikla — Oikeudenkäynnin kohtuullinen kesto — Yksittäistapaukselle ominaiset olosuhteet — Oikeudenkäyntiasian merkitys — Asian monitahoisuus — Asianosaisten menettely ja oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvät seikat — Käsittelyä ei ole perusteettomasti keskeytetty

Asiassa T-725/14,

**Aalberts Industries NV**, kotipaikka Utrecht (Alankomaat), edustajinaan asianajajat R. Wesseling ja M. Tuurenhout,

kantajana,

vastaan

**Euroopan unioni**, edustajanaan Euroopan unionin tuomioistuin, asiamiehinään aluksi A. Placco ja sittemmin J. Inghelram ja E. Beysen,

vastaajana,

jota tukee

**Euroopan komissio**, asiamiehinään S. Noë, P. van Nuffel ja V. Bottka,

väliintulijana,

jossa on kyse SEUT 268 artiklaan perustuvasta kanteesta, jossa vaaditaan korvaamaan vahinko, jonka kantaja väittää itselleen aiheutuneen siitä, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käyty oikeudenkäynti, joka johti 24.3.2011 annettuun tuomioon Aalberts Industries ym. v. komissio (T-385/06, EU:T:2011:114), kesti liian pitkään,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja S. Papasavvas sekä tuomarit I. Labucka, E. Bieliūnas (esittelevä tuomari), V. Kreuschitz ja I. S. Forrester,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Lamote,

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 19.7.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

1 — Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

**tuomion**

## Asian tausta

1 Kantaja Aalberts Industries NV nosti yhdessä Simplex Armaturen + Fittings GmbH & Co. KG:n (jäljempänä Simplex) ja Acquatis France SAS:n, josta on tullut Comap SA, (jäljempänä Acquatis) kanssa 14.12.2006 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon jättämällään kannekirjelmällä kanteen [SEUT 101] artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 20.9.2006 tehdystä komission päätöksestä K(2006) 4180 (Asia COMP/F-1/38.121 – Putken liittimet) (tiivistelmä EUVL 2007, L 283, s. 63). Kannekirjelmässä kyseiset yhtiöt vaativat ensisijaisesti, että kyseinen tuomioistuin kumoaa kyseisen päätöksen, ja toissijaisesti, että se alentaa kantajille kyseisellä päätöksellä määrättyä sakkoa.

2 Unionin yleinen tuomioistuin kumosi tuomiolla 24.3.2011, Aalberts Industries ym. v. komissio (T-385/06, EU:T:2011:114) päätöksen K(2006) 4180 1 artiklan siltä osin kuin Euroopan komissio totesi, että edellä 1 kohdassa mainitut yhtiöt olivat osallistuneet rikkomiseen ajanjaksolla 25.6.2003–1.4.2004. Unionin yleinen tuomioistuin kumosi myös mainitun päätöksen 2 artiklan a kohdan. Siinä komissio määräsi kantajan maksamaan 100,80 miljoonan euron sakon yhteisvastuullisesti tytäryhtiöidensä Simplexin ja Acquatisin kanssa. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin kumosi päätöksen K(2006) 4180 2 artiklan b kohdan 2 alakohdan, jossa Simplex ja Acquatis velvoitettiin yhteisvastuullisesti maksamaan 2,04 miljoonan euron suuruinen summa.

3 Komissio haki 6.6.2011 jätetyllä valituskirjelmällä muutosta 24.3.2011 annettuun tuomioon Aalberts Industries ym. v. komissio (T-385/06, EU:T:2011:114).

4 Unionin tuomioistuin hylkäsi kyseisen valituksen 4.7.2013 asiassa komissio v. Aalberts Industries ym. antamallaan tuomiolla (C-287/11 P, EU:C:2013:445).

## Oikeudenkäynti ja asianosaisten sekä muiden osapuolten vaatimukset

5 Kantaja nosti 14.10.2014 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon jättämällään kannekirjelmällä nyt käsiteltävänä olevan kanteen Euroopan unionia, jota edustaa Euroopan unionin tuomioistuin tai komissio, vastaan.

6 Komissio ja Euroopan unionin tuomioistuin esittivät molemmat vastaavasti 17.11.2014 ja 17.12.2014 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon jättämillään erillisillä asiakirjoilla 2.5.1991 annetun unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohtaan perustuvan oikeudenkäyntiväitteen.

7 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 13.2.2015 antamallaan määräyksellä Aalberts Industries v. Euroopan unioni (T-725/14, ei julkaistu, EU:T:2015:107) yhtäältä Euroopan unionin tuomioistuimen esittämän oikeudenkäyntiväitteen ja toisaalta komission edustamaa unionia vastaan nostetun kanteen.

8 Euroopan unionin tuomioistuin haki 19.3.2015 unionin tuomioistuimen kirjaamoon jättämällään kirjelmällä muutosta määräykseen 13.2.2015, Aalberts Industries v. Euroopan unioni (T-725/14, ei julkaistu, EU:T:2015:107), ja tämä muutoksenhaku kirjattiin asianumerolle C-132/15 P.

9 Unionin yleisen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja lykkäsi Euroopan unionin tuomioistuimen pyynnöstä 14.4.2015 antamallaan määräyksellä tätä asiaa koskevan oikeudenkäynnin siihen asti, kunnes unionin tuomioistuin antaisi lopullisen ratkaisun asiassa C-132/15 P, unionin tuomioistuin v. Aalberts Industries.

10 Kyseinen asia poistettiin unionin tuomioistuimen rekisteristä 18.12.2015 annetulla määräyksellä unionin tuomioistuin v. Aalberts Industries (C-132/15 P, ei julkaistu, EU:C:2015:858).

11 Sen jälkeen, kun nyt esillä olevan asian käsittelyä jatkettiin, komissio pyysi 15.1.2016 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon jättämällään hakemuksella saada osallistua asian käsittelyyn Euroopan unionin tuomioistuimen vaatimuksia tukevana väliintulijana.

12 Euroopan unionin tuomioistuin jätti 16.2.2016 vastinekirjelmän.

13 Unionin yleinen tuomioistuin siirsi 17.2.2016 nyt esillä olevan asian laajennetun kolmannen jaoston käsiteltäväksi.

14 Unionin yleinen tuomioistuin päätti 2.3.2016, ettei kirjelmien vaihtaminen toiseen kertaan ollut enää tarpeen. Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 89 artiklassa tarkoitettuna prosessinjohtotoimena se lisäksi kehotti Euroopan unionin tuomioistuinta ilmoittamaan, oliko tämä pyytänyt ja saanut 24.3.2011 annettuun tuomioon Aalberts Industries ym. v. komissio (T-385/06, EU:T:2011:114; jäljempänä asia T-385/06) johtaneen asian kantajien ja komission suostumuksen tiettyjen vastinekirjelmän liitteenä olleiden, asiaan T-385/06 liittyneiden asiakirjojen esittämiseen.

15 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 15.3.2016 annetulla määräyksellä Aalberts Industries v. Euroopan unioni (T-725/14, ei julkaistu, EU:T:2016:208) komission hakemuksen Euroopan unionin tuomioistuimen vaatimuksia tukevaksi väliintulijaksi täsmentäen, että komissiolla olisi 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 116 artiklan 6 kohdassa määrätyt oikeudet.

16 Euroopan unionin tuomioistuin vastasi 18.3.2016 edellä 14 kohdassa mainittuun kysymykseen. Ensisijaisesti se vaati unionin yleistä tuomioistuinta toteamaan, ettei sen tarvinnut hakea eikä saada kantajan ja komission lupaa voidakseen esittää asiaan T-385/06 liittyneet asiakirjat, ja toissijaisesti, että kantaja ja komissio olivat hiljaisesti antaneet kyseisen luvan. Vielä toissijaisemmin Euroopan unionin tuomioistuin pyysi, että sen vastausta käsiteltäisiin prosessinjohtotoimien määräämistä koskevana hakemuksena, jolla pyrittiin siihen, että unionin yleinen tuomioistuin määräisi tässä oikeudenkäynnissä esitettäväksi asian T-385/06 käsittelyyn liittyneen asiakirja-aineiston ja varsinkin vastineeseen liitetyt asiakirjat.

17 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja päätti 4.4.2016 ensinnäkin, että tässä asiassa jätetyn vastineen liitteissä olevat, asiaan T-385/06 liittyvät asiakirjat oli poistettava asiakirja-aineistosta. Hän perusteli tätä päätöstä yhtäältä sillä, ettei Euroopan unionin tuomioistuin ollut pyytänyt eikä saanut asian T-385/06 asianosaisten lupaa kyseisten asiakirjojen esittämiseen, ja toisaalta sillä, ettei tämä ollut työjärjestyksen 38 artiklan 2 kohdan nojalla pyytänyt saada tutustua kyseisen asian asiakirja-aineistoon. Toiseksi unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja päätti työjärjestyksen 88 artiklan 3 kohdan nojalla kehottaa kantajaa ottamaan kantaa Euroopan unionin tuomioistuimen edellä 16 kohdassa mainitussa, 18.3.2016 päivätyssä vastauksessaan prosessinjohtotoimien määräämisestä vielä toissijaisemmin esittämään pyyntöön.

18 Kantaja vaati 20.4.2016 unionin yleistä tuomioistuinta hylkäämään Euroopan unionin tuomioistuimen hakemuksen prosessinjohtotoimien määräämisestä.

19 Unionin yleinen tuomioistuin totesi 11.5.2016, että nyt käsiteltävänä olevan asian, kun otetaan huomioon sen kohde, selvittämisen ja ratkaisemisen vuoksi sen käyttöön oli tarpeen antaa asiaan T-385/06 liittynyt asiakirja-aineisto. Näin ollen se työjärjestyksen 89 artiklassa määrättynä prosessinjohtotoimena päätti ottaa asiaan T-385/06 liittyneen asiakirja-aineiston nyt käsiteltävän asian asiakirja-aineistoon.

20 Euroopan unionin tuomioistuin pyysi 17.6.2016, että asiaan T-385/06 liittynyt asiakirja-aineisto annettaisiin tiedoksi.

21 Unionin yleinen tuomioistuin pyysi 29.6.2016 kantajaa esittämään erään asiakirjan.

22 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 19.7.2016 pidetyssä istunnossa.

23 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— velvoittaa Euroopan unionin tuomioistuimen edustaman Euroopan unionin korvaamaan vahingon, joka kantajalle aiheutui siitä, että oikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa kesti kohtuuttoman pitkään, ja tarkemmin ottaen maksamaan sille

  — 1 014 863 euroa korvauksena aineellisesta ja 5 040 000 euroa korvauksena aineettomasta vahingosta tai muun unionin yleisen tuomioistuimen kohtuuden mukaisesti vahvistaman määrän;

  — näille summille 13.1.2010 lähtien ja tässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivään asti laskettavan koron, jonka on määräydyttävä Euroopan keskuspankin (EKP) pääasiallisia jälleenrahoitustoimiaan varten vahvistaman, kyseisenä ajanjaksona voimassa olleen korkotason mukaisesti, korotettuna kahdella prosenttiyksiköllä, tai unionin yleisen tuomioistuimen kohtuuden mukaisesti vahvistaman korkotason mukaisesti;

— velvoittamaan Euroopan unionin, edustajanaan Euroopan unionin tuomioistuin, korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

24 Euroopan unionin tuomioistuin vaatii komission tukemana, että unionin yleinen tuomioistuin

— ensisijaisesti hylkää korvausvaateen perusteettomana;

— toissijaisesti hylkää aineellisen vahingon korvaamista koskevan vaateen perusteettomana ja määrää vastaajan korvaamaan kantajalle aiheutuneen aineettoman vahingon enintään 5 000 eurolla;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

**Oikeudellinen arviointi**

25 SEUT 340 artiklan toisen kohdan mukaan sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella unioni korvaa toimielintensä ja henkilöstönsä tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.

26 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 340 artiklan toisesta kohdasta ilmenee, että sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen ja aiheutuneen vahingon korvaamista koskevan oikeuden toteuttamisen edellytyksenä on kaikkien seuraavien edellytysten täyttyminen: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiassa syntynyt ja toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (tuomio 29.9.1982, Oleifici Mediterranei v. ETY, 26/81, EU:C:1982:318, 16 kohta ja tuomio 9.9.2008, FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, C-120/06 P ja C-121/06 P, EU:C:2008:476, 106 kohta).

27 Kantaja vaatii sen aineellisen ja aineettoman vahingon korvaamista, joka sille sen mukaan aiheutui siitä, että asiaa T-385/06 käsiteltäessä loukattiin periaatetta, jonka mukaan tuomio on annettava kohtuullisen ajan kuluessa (jäljempänä kohtuullinen käsittelyaika).

28 Ensinnäkin se väittää, että oikeudenkäynti asiassa T-385/06 kesti neljä vuotta ja kolme kuukautta ja että sen tutkinta oli ”jäissä” yli kahden vuoden ja kahden kuukauden ajan. Se katsoo, ettei unionin yleisen tuomioistuimen ole arvioitava sitä, minkä pituinen kohtuullisen käsittelyajan olisi mainitussa asiassa pitänyt olla. Se nimittäin korostaa, että unionin yleisen tuomioistuimen on arvioitava pelkästään, kestikö oikeudenkäynti kohtuuttoman pitkään siltä osin kuin se kesti yli kolme vuotta. Tältä osin se täsmentää, että asiassa T-385/06 esillä olleet seikat huomioon ottaen sen käsittelyaika ei olisi saanut ylittää kolmea vuotta.

29 Toiseksi kantaja väittää, että jos oikeudenkäyntiasiassa on kyse siitä, onko kilpailusääntöjä rikottu, perustavanlaatuinen vaatimus siitä, että taloudellisilla toimijoilla on oltava oikeusvarmuus, ja tavoite, jona on sen varmistaminen, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy, ovat perusteena sille, että sen kanne olisi ollut tutkittava huolellisesti ja mahdollisimman lyhyessä ja kohtuullisessa ajassa. Kantaja toteaa myös, että sille päätöksellä K(2006) 4180 määrätty yli 100 miljoonan euron suuruinen sakko on aiheuttanut kielteistä julkisuutta, joka on vaikuttanut sen osakkeiden arvoon arvopaperipörssissä ja rahoitusanalyysien tekijöiden esittämiin arvioihin. Se lisää, että päätös K(2006) 4180, jolla sille määrättiin virheellisesti sakko ja jonka unionin yleinen tuomioistuin lopulta kumosi, muutti sen mainetta asiakaskunnan keskuudessa.

30 Kolmanneksi kantaja väittää, ettei asiaa T-358/06 koskeneen oikeudenkäynnin kestoa voida perustella millään kyseiselle asialle ominaisella olosuhteella. Oikeudenkäynnin kestoa ei näet voida perustella asian T-385/06 monitahoisuudella. Kyseistä kestoa ei muutoinkaan voida selittää asianosaisten menettelyllä, koska kyseistä asiaa koskevan oikeudenkäynnin kirjallinen vaihe päättyi kymmenen kuukautta kannekirjelmän jättämisen jälkeen.

31 Euroopan unionin tuomioistuin kiistää nämä väitteet.

32 Tältä osin on syytä korostaa, että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa määrätään erityisesti, että ”jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu”.

33 Tätä oikeutta, jonka olemassaolo unionin oikeuden yleisenä periaatteena oli vahvistettu ennen perusoikeuskirjan voimaantuloa, on katsottu voitavan soveltaa oikeudenkäyntiin, jonka kohteena on komission päätös (ks. tuomio 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, C-385/07 P, EU:C:2009:456, 178 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Käsiteltävässä asiassa on syytä todeta, että asiaa T-385/06 koskeva kannekirjelmä lähetettiin 14.12.2006 telekopiona unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon ja että kyseisen kannekirjelmän alkuperäiskappale saapui mainittuun kirjaamoon 21.12.2006. Asian T-385/06 käsittely päätettiin 24.3.2011 annetulla tuomiolla Aalberts Industries ym. v. komissio (T-385/06, EU:T:2011:114). Oikeudenkäynnin kesto tuossa asiassa oli yli neljä vuotta ja kolme kuukautta, mikä ensi näkemältä on erittäin pitkä aika.

35 On kuitenkin syytä todeta, että käsittelyajan pituuden kohtuullisuutta on arvioitava jokaiselle asialle ominaisten olosuhteiden perusteella niin, että huomioon otetaan erityisesti oikeudenkäyntiasian merkitys asianosaiselle, asian monitahoisuus sekä se, miten kantaja ja toimivaltaiset viranomaiset ovat toimineet (ks. vastaavasti tuomio 17.12.1998, Baustahlgewebe v. komissio, C-185/95 P, EU:C:1998:608, 29 kohta ja tuomio 9.9.2008, FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, C-120/06 P et C-121/06 P, EU:C:2008:476, 212 kohta).

36 Myöskin on jo täsmennetty, että ”asianosaisten” menettely ja oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvät seikat kuuluivat niihin olosuhteisiin, jotka oli otettava huomioon käsittelyajan kohtuullisuutta arvioitaessa (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, C-385/07 P, EU:C:2009:456, 181 ja 184 kohta).

37 Merkityksellisten arviointiperusteiden luettelo ei ole tyhjentävä, ja kyseisen ajan kohtuullisuuden arviointi ei edellytä asian olosuhteiden järjestelmällistä tarkastelua kunkin arviointiperusteen valossa silloin, kun oikeudenkäynnin pituus vaikuttaa perustellulta yhden ainoan arviointiperusteen nojalla. Niinpä asian monitahoisuudella tai kantajan viivästystä aiheuttavalla menettelyllä voidaan perustella oikeudenkäynnin ensi näkemältä liian pitkää kestoa (ks. tuomio 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, C-385/07 P, EU:C:2009:456, 182 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Tästä seuraa, ettei käsittelyajan kohtuullisuutta voida määritellä tarkan, abstraktisti määritellyn enimmäiskeston avulla, vaan sitä on kussakin tapauksessa arvioitava kyseisen tapauksen olosuhteiden perusteella (tuomio 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, EU:C:2002:582, 192 kohta ja tuomio 28.2.2013, Réexamen Arango Jaramillo ym. v. EIP, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, 29 kohta).

39 Käsiteltävässä asiassa on siis arvioitava, voidaanko oikeudenkäynnin kestoa selittää asialle T-385/06 ominaisilla olosuhteilla. Tässä tarkoituksessa on tutkittava ensinnäkin, mikä merkitys kyseisellä oikeudenkäyntiasialla oli kantajalle, toiseksi, oliko asia T-385/06 monitahoinen, kolmanneksi, oliko asianosaisten menettelyllä ja oikeudenkäyntimenettelyyn liittyneillä seikoilla vaikutusta, ja neljänneksi, oliko asian T-385/06 käsittelyssä mahdollisesti ollut perusteeton keskeytys.

### *Asian T-385/06 merkitys kantajalle*

40 On syytä muistuttaa, että kun oikeudenkäyntiasia koskee sitä, onko kilpailusääntöjä rikottu, oikeusvarmuuden perusperiaate, jota on sovellettava talouden toimijoihin, ja tavoite, jona on sen varmistaminen, ettei kilpailu vääristy sisämarkkinoilla, ovat huomattavan merkityksellisiä paitsi kantajalle itselleen ja sen kilpailijoille myös kolmansille, kun otetaan huomioon niiden henkilöiden suuri määrä, joihin asia vaikuttaa, ja kyseessä olevat taloudelliset intressit (tuomio 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, C-385/07 P, EU:C:2009:456, 186 kohta)

41 Käsiteltävässä asiassa on syytä todeta, että komissio totesi päätöksessä K(2006) 4180, että kantaja oli 25.6.2003 ja 1.4.2004 välisenä aikana osallistunut yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun SEUT 101 artiklan rikkomiseen. Komissio määräsi mainitussa päätöksessä näin kantajalle 100,80 miljoonan euron sakon, josta 55,15 miljoonaa euroa yhteisvastuullisesti Aquatisin ja Simplexin kanssa siitä syystä, että tämä oli muodostanut taloudellisen kokonaisuuden näiden kahden yhtiön kanssa.

42 Tästä seuraa, että asialla T-385/06 oli todellista merkitystä kantajalle.

### *Asian T-385/06 monitahoisuus*

43 Ensiksikin on syytä korostaa, että kantajan asiassa T-385/06 nostama kanne edellytti tosiseikkojen ja lukuisien oikeudellisten kysymysten perusteellista tutkimista.

44 Tältä osin on aluksi syytä täsmentää, että komissio oli päätöksessä K(2006) 4180 todennut, että kolmisenkymmentä yhteentoista konserniin kuuluvaa yhtiötä oli osallistunut yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun SEUT 101 artiklan ja, 1.1.1994 alkaen, Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklan rikkomiseen, koska ne olivat kuparisten ja kupariseoksesta valmistettujen putken liittimien markkinoilla osallistuneet kilpailunvastaisiin sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin vahvistamalla hintoja, sopimalla hintaluetteloista, alentamalla hintoja ja sopimalla hyvityksistä ja hinnankorotusten soveltamismekanismeista, jakamalla kansalliset markkinat ja asiakkaat sekä vaihtamalla muita kaupallisia tietoja. Komissio määräsi kantajalle sakon siitä, että tämä oli syyllistynyt mainittuun rikkomiseen 25.6.2003 ja 1.4.2004 välisenä aikana.

45 Tämän jälkeen kantaja perusteli kannekirjelmää jättäessään liitekirjeessä kyseisen kirjelmän pituutta muun muassa sillä, että komissio oli tarvinnut 220 sivua sakon määränneessä päätöksessään kuvatessaan ja tarkastellessaan tosiseikkojen muodostamaa monitahoista kokonaisuutta. Tässä kirjeessä kantaja selitti edelleen, että – toisin kuin useimmissa saman ajanjakson aikana vireille tulleissa kilpailuasioissa – se kiisti päätöksen K(2006) 4180 kaikilta osiltaan.

46 Lisäksi kannekirjelmän liitteet sisälsivät 750 sivua, joista 220 sivulla toistettiin päätös K(2006) 4180. Komission vastineessa puolestaan oli yli 120 sivua liitteitä. Vastauksessa taas oli yli 160 sivua liitteitä.

47 Kantaja vetosi asiassa T-385/06 viiteen kanneperusteeseen. Ensimmäisen kanneperusteen mukaan oli sääntöjenvastaista, että kantajan katsottiin emoyhtiönä olevan vastuussa rikkomisesta. Toisen kanneperusteen mukaan SEUT 101 artiklaa ei ollut rikottu. Kolmannen kanneperusteen mukaan kantaja ei ollut osallistunut yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun SEUT 101 artiklan rikkomiseen. Neljäs kanneperuste perustui [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EUVL 2003, L 1, s. 1) 23 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT:n] perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa annettujen suuntaviivojen (EYVL 1998, C 9, s. 3) rikkomiseen. Viidennen kanneperusteen mukaan hyvän hallinnon periaatetta ja asetuksen N:o 1/2003 2 artiklaa oli rikottu, koska komissio oli loukannut menettelyllisen yhdenvertaisuuden periaatetta.

48 Asiassa T-385/06 nostettu kanne edellytti näin sellaisten lukuisien, monitahoisten tosiseikkojen perusteellista tutkimista, jotka olivat myös osin tapahtuneet päätöksessä K(2006) 4180 kantajaa vastaan pysytettyä rikkomisajanjaksoa edeltävänä aikana. Tietyt kyseisessä asiassa esitetyt kanneperusteet herättivät lisäksi yhtenä kokonaisuutena pidettävän, monitahoisen ja jatketun rikkomisen käsitteeseen liittyviä hienovaraisia oikeudellisia kysymyksiä.

49 Toiseksi on syytä korostaa, että asialla T-385/06 oli siinä esitettyjen vaatimusten ja kanneperusteiden vuoksi yhteyksiä joulukuussa 2006 useilla eri oikeudenkäyntikielillä päätöksestä K(2006) 4180 nostettuihin yhdeksään muuhun kanteeseen.

50 Acquatis ja Simplex nimittäin vaativat asiassa T-385/06 ja 24.3.2011 annettuun tuomioon IMI ym. v. komissio (T-378/06, ei julkaistu, EU:T:2011:109) johtaneessa asiassa päätöksen K(2006) 4180 2 artiklan b alakohdan 2 alakohdan, jolla näille oli määrätty yhteisvastuullisesti 2,04 miljoonan euron sakko, kumoamista. Tämä seikka sai komission esittämään vireilläoloväitteen molemmissa näissä asioissa. Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi kyseisen väitteen, ja vaatimus päätöksen K(2006) 4180 2 artiklan b alakohdan 2 alakohdan kumoamisesta jätettiin ottamatta tutkittavaksi 24.3.2011 annetulla tuomiolla IMI ym. v. komissio (T-378/06, ei julkaistu EU:T:2011:109). Sitä vastoin kyseinen tuomioistuin kumosi päätöksen K(2006) 4180 2 artiklan b alakohdan 2 alakohdan 24.3.2011 antamallaan tuomiolla Aalberts Industries ym. v. komissio (T-385/06, EU:T:2011:114).

51 Lisäksi kantaja vetosi asiassa T-385/06 esittämässään, sakon määrää koskevassa neljännessä kanneperusteessa laskentavirheeseen, joka oli yhteydessä 24.3.2011 annetun tuomion IMI ym. v. komissio, taustalla olleeseen kanteeseen (T-378/06, ei julkaistu, EU:T:2011:109). Kantaja nimittäin moitti komissiota siitä, että – kuten päätöksen K(2006) 4180 2 artiklan a ja b alakohdasta sen mukaan ilmeni, tämä oli kahteen kertaan katsonut Acquatisin ja Simplexin syyllistyneen erittäin vakavaan rikkomiseen.

52 Sakon määrään liittyneessä neljännessä kanneperusteessaan kantaja väitti lisäksi, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta oli loukattu määritettäessä relevanttien maantieteellisten markkinoiden laajuutta, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja perusteluvelvollisuutta oli loukattu, kun yhteistoimintajärjestelyn osapuolet luokiteltiin kolmeen ryhmään niiden markkinaosuuksien perusteella, ja että suhteellisuusperiaatetta oli loukattu sen hallussa olevia markkinaosuuksia arvioitaessa. Nämä kysymykset olivat siis kiinteässä yhteydessä päätöksen K(2006) 4180 muiden

adressaattien markkinatilanteeseen ja näin ollen kyseisestä päätöksestä nostettuihin yhdeksään muuhun kanteeseen. Lisäksi komissiota oli asiaan T-385/06 liittyneen prosessinjohtotoimen puitteissa ja kantajan neljännessä kanneperusteessa esittämiin lausumiin liittyen marraskuussa 2009 kehotettu esittämään ei-luottamuksellinen versio päätöksen K(2006) 4180 liitteenä olleesta taulukosta ja niistä tiedoista, joita tämä oli käyttänyt kyseistä taulukkoa laatiessaan.

53 Vihdoin viidennessä kanneperusteessaan kantaja väitti, ettei komissio ollut menetellyt objektiivisesti eikä puolueettomasti ja että tämä oli kääntänyt sakon lieventämistä koskevaan kantajan pyyntöön liittyneen todistustaakan.

54 Asian T-385/06 käsittely oli näin tietyllä tavalla monitahoista siitä syystä, että se edellytti päätöksestä K(2006) 4180 useilla eri oikeudenkäyntikielillä nostettujen yhdeksän muun kanteen samanaikaista tutkimista.

55 Tästä seuraa, että asia T-385/06 oli erittäin monitahoinen siinä nostetun kanteen tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja silmällä pitäen ja ottaen huomioon päätöksestä K(2006) 4180 samanaikaisesti nostettujen kanteiden lukumäärä.

### *Asianosaisten menettely ja oikeudenkäyntimenettelyyn liittyneet seikat asiassa T-385/06*

56 Yhtäältä on syytä korostaa, että kantajan 14.12.2006 asiassa T-385/06 jättämä kannekirjelmä sisälsi 75 sivua.

57 Unionin yleinen tuomioistuin kehotti näin kantajaa esittämään lyhennelmän kannekirjelmän alkuperäisestä versiosta siitä syystä, että viimeksi mainittu ylitti unionin yleisen tuomioistuimen 14.3.2002 asianosaisille antamissa käytännön ohjeissa määrätyn sivumäärän (EYVL 2002 L 87, s. 48; jäljempänä asianosaisille annetut käytännön ohjeet) eli 50 sivua.

58 Kantaja jätti vasta 13.2.2007 alkuperäisen kannekirjelmän lyhennelmän, ja juuri tämä lyhennelmä annettiin tiedoksi komissiolle. Mainittuun lyhennelmään oli lisäksi liitetty kirje, jossa kantaja täsmensi, että lyhennelmän sivumäärä, joka oli 65 sivua, ylitti jälleen asianosaisille annetuissa käytännön ohjeissa vahvistetut 50 sivua.

59 Toisaalta komission menettelystä on todettava, että sen jälkeen kun sen määräajan pidentämisestä tekemä hakemus oli hylätty, kyseinen toimielin jätti 3.5.2007 66-sivuisen vastineensa. Vastineeseen liittämässään kirjeessä komissio täsmensi, että vastineen pituus johtui kannekirjelmän pituudesta.

60 Myöskin on syytä todeta, että komissio pyysi 3.7.2007 päivätyssä kirjeessään unionin yleistä tuomioistuinta jatkamaan vastauskirjelmän jättämiselle asetettua määräaikaa, joka alun perin päättyi 10.8.2007, 28.9.2007 asti. Tätä pyyntöä perusteltiin seuraavilla syillä. Ensinnäkin komissio muistutti, että asia T-385/06 oli yksi päätöksestä K(2006) 4180 kolmella eri kielellä nostetuista kymmenestä kanteesta, mistä aiheutui koordinointityötä. Toiseksi viidessä näistä kymmenestä asiasta kantajat olivat hakeneet pidennystä vastauksen jättämiselle asetettuun määräaikaan, ja se oli niille myönnetty, mistä oli aiheutunut kaksi seurausta: 3.7.2007 mennessä komissioon oli toimitettu vain viisi vastausta, ja määräaika vastauksen jättämiselle niissä asioissa, joissa sen pidentämistä oli haettu, päättyi vuoden 2007 elo- tai syyskuussa. Kolmanneksi komissio vetosi tarpeeseen varmistaa, että sen vastaukset olisivat yhdenmukaisia. Neljänneksi komissio korosti, että unionin yleinen tuomioistuin oli jo myöntänyt sille määräajan pidennyksen neljässä asiaan T-385/06 liittyvässä asiassa.

61 Näin siis unionin yleisen tuomioistuimen kirjaaja ilmoitti 10.7.2007 päivätyillä kirjeillä asianosaisille, että vastauksen jättämiselle asetettua määräaikaa oli pidennetty 28.9.2007 asti. Komissio jätti tämän jälkeen 27.9.2007 vastauksensa oikeudenkäyntikielellä. Sen saatteena olevassa kirjeessä komissio

täsmensi, että vastauksen sivumäärä ylitti hieman asianosaisille annetuissa käytännön ohjeissa määrätyn pituuden, mikä oli pääasiallisesti johtunut kannekirjelmän pituudesta ja tähän sisältyneistä virheellisyyksistä.

62 Edellä esitetty osoittaa, että asianosaisten menettely asiassa T-385/06 myötävaikutti oikeudenkäynnin kokonaiskestoon.

*Väite, jonka mukaan asian T-385/06 käsittelyssä oli ollut perusteettomia keskeytyksiä*

63 Aluksi on syytä todeta, että asiassa T-385/06 kului kaksi vuotta ja yksi kuukausi eli 25 kuukautta yhtäältä menettelyn kirjallisen vaiheen, joka päättyi komission jätettyä 27.9.2007 vastauksensa, päättymisen ja toisaalta menettelyn 28.10.2009 tapahtuneen suullisen vaiheen aloittamisen välillä.

64 Mainittuna ajanjaksona tehtiin muun muassa yhteenveto asianosaisten lausumista, selvitettiin kyseisiä asioita, suoritettiin asioiden tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskeva tarkastelu ja valmisteltiin menettelyn suullista vaihetta.

65 Lisäksi on tärkeää muistuttaa, että asiassa T-385/06 nostettu kanne koski SEUT 101 artiklan mukaisesta menettelystä tehtyä komission päätöstä.

66 Asiassa T-385/06 nostetun kaltaiset kanteet, jotka koskevat kilpailuoikeuden soveltamiseen liittyvää komission päätöstä, ovat muuntyyppisiä asioita monitahoisempia, kun otetaan huomioon muun muassa riidanalaisen päätöksen pituus, asiakirja-aineiston laajuus ja tarve arvioida yksityiskohtaisesti usein pitkän ajan kuluessa laajalla alueella tapahtuneita lukuisia ja monitahoisia seikkoja.

67 Menettelyn kirjallisen vaiheen lopettamisen ja menettelyn suullisen vaiheen aloittamisen välillä kulunut 15 kuukauden pituinen aika on lähtökohtaisesti pituudeltaan asianmukainen käsiteltäessä asian T-385/06 kaltaisia kilpailuoikeuden soveltamiseen liittyviä asioita.

68 Lisäksi on tarpeen ottaa huomioon se seikka, että päätöksestä K(2006) 4180 oli nostettu useita kanteita.

69 Kun unionin kilpailuoikeuteen perustuvasta komission yhdestä ja samasta päätöksestä nostetaan useita kanteita, ne on lähtökohtaisesti käsiteltävä samanaikaisesti silloinkin, kun kyseisiä kanteita ei ole yhdistetty. Samanaikainen käsittely on perusteltua erityisesti sen vuoksi, että mainitut kanteet liittyvät toisiinsa ja että on tarpeen varmistaa, että niiden tarkastelu ja niihin annettavat vastaukset ovat keskenään yhdenmukaisia.

70 Toisiinsa liittyvien asioiden samanaikainen käsittely voi olla perusteena menettelyn kirjallisen vaiheen päättymisen ja menettelyn suullisen vaiheen aloittamisen välisen ajan pidentymiselle yhdellä kuukaudella kutakin uutta toinen toisiinsa liittyvää asiaa kohden.

71 Tässä tapauksessa päätöksestä K(2006) 4180 oli nostettu kymmenen kannetta kolmella eri oikeudenkäyntikielellä.

72 Tällöin päätöksestä K(2006) 4180 nostetun muiden yhdeksän asian käsittely oikeutti sen, että asian T-385/06 käsittely pitkittyi yhdeksällä kuukaudella.

73 Näin ollen on syytä todeta, että menettelyn kirjallisen vaiheen päättymisen ja menettelyn suullisen vaiheen aloittamisen välillä kulunut 24 kuukauden aika (15 kuukautta plus 9 kuukautta) oli lähtökohtaisesti asianmukainen asian T-385/06 käsittelyä varten.

74 Lopuksi on tärkeää todeta, että – kuten tämän tuomion 43–48 kohdasta ilmenee – asiassa T-385/06 nostetussa kanteessa päätös K(2006) 4180 riitautettiin kaikilta kantajaa koskevilta osiltaan ja että se sisälsi sellaisia tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin liittyviä monitahoisia kysymyksiä, jotka piti kaikilta osiltaan tutkia ennen menettelyn suullisen vaiheen aloittamista. Asianosaisten jättämät kirjelmät olivat lisäksi erityisen pitkiä ja niiden liitteet olivat laajoja, joten ne piti tutkia ja tarkistaa perusteellisesti ennen menettelyn suullisen vaiheen aloittamista, jotta muun muassa niiden todistusarvoa olisi voitu arvioida ja jotta kyseessä olleet tosiseikat olisi voitu täysin selvittää. Lisäksi – kuten tämän tuomion 49–54 kohdasta ilmenee – asia T-385/06 ja yhdeksän muuta kyseisestä päätöksestä useilla eri kielillä nostettua kannetta liittyivät toisiinsa läheisesti. Lisäksi komissio tarvitsi suhteellisen pitkän ajan jättääkseen Euroopan unionin tuomioistuimen työkielellä laaditun version vastauksestaan.

75 Näillä objektiivisilla seikoilla asiassa T-385/06 on näin mahdollista perustella menettelyn kirjallisen vaiheen päättymisen ja menettelyn suullisen vaiheen aloittamisen välistä, vähintään yhden kuukauden pituista ajan pidentymistä.

76 Näin ollen on syytä katsoa, ettei asian T-385/06 käsittelyä näytetä keskeytetyn menettelyn kirjallisen vaiheen päättymisen ja menettelyn suullisen vaiheen aloittamisen välillä kuluneena 25 kuukauden pituisena aikana kertaakaan perusteettomasti.

77 Toiseksi kantaja ei ole vedonnut siihen, että yhtäältä kannekirjelmän jättämispäivän ja vastauksen jättämispäivän välillä sekä toisaalta menettelyn suullisen vaiheen aloittamisen ja 24.3.2011 annetun tuomion Aalberts Industries ym. v. komissio (T-385/06, EU:T:2011:114) antamisen välillä olisi kulunut perusteettoman pitkä aika.

78 Joka tapauksessa on korostettava ensinnäkin, että aikaa, joka kului kannekirjelmän jättämispäivän ja vastauksen jättämispäivän välillä, voidaan perustella asianosaisten menettelyllä sekä asian T-385/06 monitahoisuudella. Toiseksi aika, joka kului menettelyn suullisen vaiheen aloittamisen ja 24.3.2011 annetun tuomion Aalberts Industries ym. v. komissio (T-385/06, EU:T:2011:114) antamisen välillä, selittyy sekin kyseiseen asiaan liittyneiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen monitahoisuudella.

79 Tästä seuraa, että asiaan T-385/06 liittyneen menettelyn kokonaiskesto on perusteltu, kun huomioon otetaan mainitulle asialle ominaiset olosuhteet ja erityisesti siihen liittyneiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen monitahoisuus, asianosaisten menettely ja se, ettei missään kyseisen asian käsittelyvaiheessa ollut tapahtunut selittämätöntä keskeytystä.

80 Kaikki edellä lausuttu huomioon ottaen on syytä katsoa, ettei asiassa T-385/06 ole rikottu perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa ja ettei siinä tarkemmin ottaen ole loukattu periaatetta, jonka mukaan oikeudenkäynnin keston on oltava kohtuullinen.

81 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jos yksikin unionin sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun edellytyksistä jää täyttymättä, kanne on kokonaisuudessaan hylättävä, eikä vastuun muita edellytyksiä ole tarpeen tutkia (tuomio 14.10.1999, Atlanta v. Euroopan yhteisö, C-104/97 P, EU:C:1999:498, 65 kohta; ks. myös vastaavasti tuomio 15.9.1994, KYDEP v. neuvosto ja komissio, C-146/91, EU:C:1994:329, 81 kohta).

82 Kanne on siis kokonaisuudessaan hylättävä.

## Oikeudenkäyntikulut

83 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

84 Euroopan unionin tuomioistuimen esittämä oikeudenkäyntiväite hylättiin 13.2.2015 annetulla määräyksellä Aalberts Industries v. Euroopan unioni (T-725/14, ei julkaistu, EU:T:2015:107) ja oikeudenkäyntikuluista määrättiin päätettäväksi myöhemmin. Euroopan unioni, edustajanaan Euroopan unionin tuomioistuin, on siis velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, minkä lisäksi se on velvoitettava korvaamaan kantajalle ne oikeudenkäyntikulut, jotka tälle aiheutuivat Euroopan unionin tuomioistuimen esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä, joka johti määräyksen 13.2.2015, Aalberts Industries v. Euroopan unioni (T-725/14, ei julkaistu, EU:T:2015:107) antamiseen.

85 Koska kantaja sitä vastoin on hävinnyt asian kaikkien aineellisten vaatimustensa osalta, se on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan Euroopan unionin, edustajanaan Euroopan unionin tuomioistuin, oikeudenkäyntikulut tämän vaatimusten mukaisesti.

86 Työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asiassa väliintulijoina olleet jäsenvaltiot ja toimielimet vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. On siis päätettävä, että komission on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

**1) Kanne hylätään.**

**2) Euroopan unioni, edustajanaan Euroopan unionin tuomioistuin, velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, minkä lisäksi se velvoitetaan korvaamaan Aalberts Industries NV:n oikeudenkäyntikulut, siltä osin kuin on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä, joka johti määräyksen 13.2.2015, Aalberts Industries vastaan Euroopan unioni (T-725/14, ei julkaistu, EU:T:2015:107) antamiseen.**

**3) Aalberts Industries velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan Euroopan unionille, edustajanaan Euroopan unionin tuomioistuin, tämän tuomion antamiseen johtaneessa asiassa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.**

**4) Euroopan komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Papasavvas Labucka Bieliūnas

Kreuschitz Forrester

Julistettiin Luxemburgissa 1 päivänä helmikuuta 2017.

Allekirjoitukset